

Undervisningsplan för Civilrätt A (22,5 hp)

Allmänt om kursen

Innehåll och målsättning

Civilrätt A (22,5 hp) är en obligatorisk kurs inom ramen för juristprogrammet och filosofie kandidatexamen i rättsvetenskap vid Juridiska institutionen. Civilrätt A inleder och läses som en del av studierna under den andra och tredje terminen, det s k civilrättsåret. Kursen är den enda obligatoriska kursen inom ramen för juristprogrammet med särskild inriktning mot central förmögenhetsrätt.

Civilrätt A syftar till att ge kunskaper om och förmåga att tillämpa och analysera rättsreglerna inom den centrala förmögenhetsrätten samt till att orientera om reglernas sociala, ekonomiska och internationella aspekter. Civilrätt A behandlar olika rättsliga aspekter såvitt avser lös egendom. Vad som gäller för fast egendom studeras under termin tre i civilrätt D. Den övergripande målsättningen med Civilrätt A är att kursen ska ge de kunskaper och färdigheter som studenten behöver för att förstå och tillämpa reglerna i den centrala förmögenhetsrätten. Kursen ska även ge studenten en systematisk överblick över den centrala förmögenhetsrätten, grundläggande insikter i den civilrättsliga metoden och träning i juridisk problemlösning. Studenten ska även få insikt om rättens förhållande till det omgivande samhället. Som en självklar del av kursen ingår även internationella perspektiv och särskilt europarättens inflytande på den centrala förmögenhetsrätten. Kursen ger även en god grund för studenter som önskar fördjupa sig i ämnet genom att läsa vidare på specialkursnivå.

Kursen innehåller följande kursmoment:

Allmän avtalsrätt: personrätt, avtals ingående, fullmakt och annan partsbindning, ogiltighet, jämkning, tolkning, standardavtal, onerösa och benefika transaktioner, avtalsvillkorlagarna, konkurrens- och marknadsföringslagens betydelse för avtals ingående. (4,5 hp)

Speciell avtalsrätt avseende lös egendom: köp och byte av lös egendom, några andra särskilda avtalstyper såsom arbete på annans egendom, hyra av lös sak, immateriella tjänster och benefika avtal, konsumentskydd, gemensamma principer för kontraktsrätten. (4,5 hp)

Allmän fordringsrätt: fordringsrätt, obligationsrätt och skuldebrevsrätt. (3 hp)

Krediträtt/sakrätt avseende lös egendom: kreditavtal, pantavtal, borgen och det sakrättsliga skyddet. (6 hp)

Skadeståndsrätt och försäkringsrätt: allmänna regler och principer om utomobligatoriska förhållanden, de regler som gäller inom särskilda skadeområden såsom trafik-, miljö- och produktskador, grunderna inom försäkringsrätten, tillsynsrätten, försäkringsavtalsrätten samt försäkringsmäklarrätten. (4,5 hp)

Efter genomgången kurs förväntas studenterna kunna:

- visa insikter i den civilrättsliga metoden och terminologin,
- redogöra för gällande rättsregler och rättsprinciper inom central förmögenrätt i deras sakliga och systematiska sammanhang,
- identifiera juridiska fråge- och problemställningar inom den centrala förmögenhetsrätten,
- tillämpa rättsregler och rättsprinciper för att därigenom lösa identifierade fråge- och problemställningar inom den centrala civilrätten
- analysera och bedöma de juridiska lösningarnas samhälleliga konsekvenser,
- redogöra för förhållandet till internationell rätt samt vissa viktigare utländska rättsordningar, samt
- sammanställa referat och genomföra en korrekt juridisk analys av rättsfall samt redovisa resultaten såväl skriftligt som muntligt.

Pedagogiken

Undervisningen sker i form av föreläsningar, seminarieövningar och rättegångsspel. Föreläsningarna ger introduktioner till skilda delar av den centrala förmögenhetsrätten men också till rättsområdets historiska bakgrund och dess samhälleliga funktioner. Syftet med seminarierna är att på grundval av studenternas kunskaper om juridisk metod och materiell rätt utveckla studenternas förmåga att identifiera och lösa problem inom de ämnesområden som kursen behandlar samt att ge träning i juridisk analys och argumentation. Seminarierna skall även ge studenterna ytterligare insikt i juridiska metodfrågor. Seminarieövningarna bygger på problembaserat lärande och innehåller kortare genomgångar av olika ämnesavsnitt, genomgång och diskussion av rättsfall samt av övningsuppgifter. Till varje seminarietillfälle ska studenten förbereda sig genom att läsa tre – fyra rättsfall. Vid seminarieövningen ska studenten kunna redogöra för rättsfallen samt kunna analysera och diskutera rättsfallen. Studenten bereds härigenom möjlighet att reflektera över den centrala förmögenhetsrättsens roll i

samhället och betydelse för det dagliga livets händelser. Stor vikt läggs vid studenternas muntliga och skriftliga framställning. I kursen framhålls betydelsen av det juridiska språket och språkfrågor i allmänhet. En seminarieövning handlar om språkriktighet och att upptäcka språkfel i juridiska texter. Kursen innehåller flera skriftliga övningar för studenten samt övningsuppgifter för att träna studenterna i problemlösning och förbereda studenten inför tentamen. Vidare skall studenterna mot bakgrund av ett antal givna förutsättningar förhandla fram och utforma ett antal klausuler i ett avtal. Förhandlingsspelet tvingar studenten att överge ”domarperspektivet” och istället inta ett mer ”partsinriktat” perspektiv på den centrala förmögenhetsrätten. I kursen ingår också ett rättegångsspel där studenterna ska genomföra en huvudförhandling i ett tvistemål. Studenterna får därmed träning att tillämpa de förmögenhetsrättsliga reglerna för att lösa en uppkommen tvist mellan två parter.

Närmare om kursens uppbyggnad

De olika kursmomenten

Allmän avtalsrätt. Detta kursmoment behandlar vad som generellt gäller för olika avtal oberoende av avtalstyp med undantag för köp av fast egendom. I detta kursmoment behandlas personrätt, d v s vad som gäller för att fysiska personer skall kunna vara bärare av rättigheter och skyldigheter och deras möjligheter att ikläda sig rättigheter. Frågan om avtals ingående behandlas ingående. Att rättshandlingar kan företas genom annan än part på grund av fullmakt eller annan partsbindning behandlas. Vidare studeras rättshandlingars ogiltighet och jämkning av avtal samt tolkning av rättshandling och avtal.

Speciell avtalsrätt. Detta kursmoment behandlar de särskilda avtalstyperna. Därmed avses att ett visst handlade rättsligt kvalificeras som tillhörande en särskild avtalstyp. I detta moment ingår frågeställningar rörande köp och byte av lös egendom, arbete på annans egendom, hyra av lös sak, immateriella tjänster, benefika avtal, pantavtal, borgen och försäkringsavtal. Vidare studeras olika gemensamma principer för kontraktsrätten såsom kontraktsbrott, påföljder vid kontraktsbrott, reklamation, risken för prestationen och riskens övergång och friskrivning från juridiskt ansvar.

Allmän fordringsrätt. I fordringsrätten behandlas frågor om hur juridiska förpliktelser uppkommer, förändras och upphör. I detta kursmoment ingår förutom den allmänna fordringsrätt också skuldebrevsrätt. I skuldebrevsrätten behandlas löpande och enkla skuldebrev vad gäller överlåtarens ansvar, betalningslegitimation, invändningsrätt, kvittning, förfogandelegitimation och om tredjemansskyddet. Vidare behandlas

konsumentkrediter, betalningsmetoder, kontokort och otillbörliga transaktioner med betalningsinstrument.

Krediträtt/sakrätt avseende lös egendom. I detta kursmoment behandlas kreditavtal, kreditsäkerhet i form av pantavtal och borgensavtal. Också det sakrättsliga skyddet aktualiseras i undervisningen såsom skyddet mot överlåtarens borgenärer, godtrosvärv och dubbeldispositioner, skyddet mot en förvärvares, nyttjanderättshavares och depositaries borgenärer samt ordringars olika förmånsrätt.

Skadeståndsrätt och försäkringsrätt. Detta kursmoment behandlar allmänna regler och principer om skadestånd i utomobligatoriska förhållanden. Härvidlag behandlas också de regler som gäller inom särskilda skadeområden såsom trafik-, miljö- och produktskador, grunderna inom försäkringsrätten, tillsynsrätten, försäkringsavtalsrätten samt försäkringsmäklarrätten.

Skriftliga och muntliga övningar

Studenten ska självständigt utforma en rättsfallspromemoria som ska lämnas till seminarieläraren för bedömning. En rättsfallspromemoria innebär ett referat och en analys av ett rättsfall.

Studenterna har också möjlighet att lämna in rättsfallskoncentrat till seminarieläraren. Ett rättsfallskoncentrat innebär en sammanfattning (referat) av ett rättsfall med vissa egna avslutande kommentarer.

Närmare om utkallelse och rättsfallskoncentrat

När studenten utformar rättsfallskoncentrat gäller det att redovisa relevanta fakta och den eller de rättsfrågor som fallet aktualiserar, dock endast sådana rättsfrågor som har relevans för civilrätt A och för den seminarieövning där rättsfallet behandlas. Även om ett seminarietillfälle innehåller flera rättsfall ska studenten endast skriva rättsfallskoncentrat av ett rättsfall som studenten själv får bestämma. Studenten ska även kunna redogöra för samtliga rättsfall som behandlas vid seminarieövningen. Studenten får tillbaka det inlämnade rättsfallskoncentratet kommenterat av seminarieläraren vid någon av de följande seminarieövningarna. Att skriva rättsfallskoncentrat är ett självständigt arbete. Studenten får därför inte utforma rättsfallskoncentratet tillsammans med övriga kursdeltagare. Studenterna får självfallet samråda om uppgiften men själva utformningen av denna skall göras individuellt.

Vid tio seminarietillfällen under kursen kommer inlämning av rättsfallskoncentrat att kunna ske. Vilka tillfällen detta kommer att ske får studenterna veta i förväg. Vid tre seminarietillfällen har studenten möjlighet att lämna in rättsfallskoncentrat till seminarieläraren för bedömning. Studenten kommer dock endast att få lämna in rättsfallskoncentrat till seminarieläraren för bedömning när studenten fått en särskild utkallelse vid seminarieövningen. När detta kommer att ske får studenten veta först vid seminarieövningen. Detta kommer att ske vid fyra tillfällen. Studenten kommer dock att få lämna in rättsfallskoncentrat till läraren vid tre seminarieövningar.

Rättsfallskoncentrat ska omfatta en A4-sida med sedvanligt typsnitt, marginal och radavstånd. När studenten har lämnat in tre rättsfallskoncentrat har studenten fullgjort vad som fordras av honom eller henne. Det ligger i studentens eget intresse att vara väl förberedd när han eller hon deltar i seminarierna. Studenten kommer att beredas särskilt utrymme att vara aktiv vid de tre seminarier där studenten kommer att utkallas för att lämna in rättsfallskoncentrat. Studenten vet som dock inte i förväg vid vilka tillfällen detta kommer att ske utan studenten bör vara beredd att lämna in rättsfallskoncentrat vid ca tio seminarietillfällen enligt vad som närmare anges i studiematerialet. Det godtas inte att enbart faxa eller mejla rättsfallskoncentrat till seminarieläraren. Studenten måste närvara vid den seminarieövning där utkallelse sker. Det är inte någon idé att fråga seminarieläraren eller amanuensen när studenten kommer att utkallas. Det finns en medveten tanke med att studenten inte skall veta när han eller hon kommer att utkallas. Innan seminarieserien inleds bestämmer amanuensen slumpmässigt vid vilka tillfällen studenterna kommer att utkallas. Om studenten inte är närvarande vid det tillfället han eller hon är utkallad, har studenten tre tillfällen kvar. Om studenten blir utkallad, men det mot förmodan visar sig att studenten inte är förberedd, räknas studenten som icke närvarande och har därmed förbrukat ett av de fyra rättsfallskoncentrat. När studenten är utkallad skall han eller hon kunna redogöra för samtliga de rättsfall som behandlas vid seminarieövningen och kunna argumentera för parternas ståndpunkter i rättsfallet. Studenten ska kunna svara på frågor från seminarieläraren och från övriga seminariedeltagare.

Studenten måste noggrant läsa hela rättsfallet innan han eller hon utformar rättsfallskoncentratet. Det är endast det mest centrala i rättsfallet som ska tas med i rättsfallskoncentratet. Det gäller att sortera bort allt som inte är av absolut relevans. Som framgår av exemplet nedan behandlas varken parternas yrkande, tingsrättens och hovrättens domar i rättsfallskoncentratet. I s.k. dispositivt tvistemål vilka samtliga rättsfall i civilrätt A utgör, är det enligt 17 kap 3 § rättegångsbalken parternas yrkande och grunder som utgör ramen för domstolens bedömning. När studenten redogör för fakta i rättsfallet måste studenten tänka på att dessa kan vara stridiga i målet, parterna kan ha skilda uppfattningar om händelseförloppet eller del av detta. Studenten måste beakta detta så att inte inledningen av koncentratet (fakta) blir missvisande.

Rättsfrågan eller rättsfrågorna ska formuleras kortfattat. Det räcker i de flesta fall med en mening. Skilj mellan rättsfråga och bevisfråga. Bevisfrågor, huruvida ett faktiskt förhållande är bevisat, föreligger eller föreligger inte, vilken bevisning som åberopats i målet, respektive hur domstolarna har bedömt bevisningen ska som regel inte behandlas. Frågor om bevisbördans placering och vilket beviskrav som skall gälla utgör dock inte bevisfrågor utan rättsfrågor.

Den språkliga utformningen av koncentratet är viktig. Tänk på att skriva god svenska. Språket skall vara vårdat, korrekt och klart. Undvik språkfel, allt för ålderdomliga uttryck liksom uttryck som är allt för präglade av talspråk. Tänk på att använda korrekt tempusform. Redogörelsen för fakta ska göras i imperfekt (inträffade) eller pluskvamperfekt (hade inträffat) då det är fråga om ett avslutat händelseförlopp. Använd däremot inte perfekt (har inträffat). Vad gäller rättsfrågor, lösning och egna synpunkter kan studenten välja det tempus som studenten anser är lämpligt. Studera de särskilda anvisningar som finns på civilrätt A:s hemsida, språkanvisningar och anvisningar om att utforma rättsfallskoncentrat.

Rättsfallet ska behandlas under fyra rubriker: **Fakta, rättsfråga/or, HD:s lösning och Egen kommentar.**

Ett rättsfallskoncentrat kan utformas på följande sätt.

NJA 1977 s. 25

FAKTA

Sedan en distriktsläkare vid ett landsting, för landstingets räkning beställt en specialtill-verkad patientvårdare för vård av en patient i hemmet skickade säljaren orderbekräftelser till landstinget. Patientvårdaren levererades direkt hem till patienten. Landstinget gjorde inte någon erinran mot innehållet i orderbekräftelserna. Landstinget hade tidigare betalt för beställningar som distriktsläkaren hade gjort hos säljaren för vården av patienten. Mellan landstinget och säljaren hade tidigare inte förekommit något ärende av motsvarande beskaffenhet som det förevarande.

RÄTTSFRÅGOR

Fråga dels om distriktsläkaren ägt behörighet att träffa för landstinget bindande avtal, dels om avtal kommit till stånd på grund av att landstinget inte besvarat de av säljaren översända orderbekräftelserna.

HD:s LÖSNING

Trots att landstinget hade att svara för sjukvården inom landstingsområdet och att distriktsläkaren varit närmast ansvarig för vården av patienten, var distriktsläkaren inte behörig att för landstingets räkning beställa en patientvårdare av den beskaffenhet som det var fråga om i målet. Det hade inte heller av säljaren gjorts gällande att landstinget genom instruktion eller annan anvisning bemyndigat distriktsläkaren att beställa apparaten. Arten och omfattningen av tidigare förbindelser mellan säljaren och landstinget medförde inte att bindande avtal avseende patientvårdaren kommit till stånd genom att landstinget ej besvarat orderbekräftelserna. Detta gällde oavsett vad säljaren avsett med att sända rekvisitioner och orderbekräftelser till landstinget och vad landstinget insett ifråga om säljarens avsikt.

EGEN KOMMENTAR

HD har prövat landstingets betalningsskyldighet på mellanmansrättslig grund, huruvida distriktsläkaren haft behörighet att ingå avtalet för landstingets räkning. HD har också prövat huruvida landstingets underlåtenhet att reklamera mot orderbekräftelserna har medfört betalningsskyldighet för landstinget. Prejudikatsvärdet av HD:s prövning av den mellanmansrättsliga grunden torde vara litet. HD konstaterar endast att distriktsläkaren inte varit behörig att för landstingets räkning ingå ifrågavarande avtal. Vilken eller vilka fullmakter HD därvid kan ha behandlat framgår inte av rättsfallet, närmast till hands ligg-er ställningsfullmakt enligt 10 § 2 st avtalslagen. Det kan också ifrågasättas om HD prövat om s.k. toleransfullmakt förelegat då distriktsläkaren tidigare hade beställt sjukvårdsutrustning som landstinget hade betalat utan invändning. Vad gäller prejudikatsvärdet av landstingets underlåtenhet att reklamera mot orderbekräftelserna, avtalsverkan på grund av parts passivitet, bekräftar rättsfallet den tvekan som HD i tidigare rättspraxis visat mot att låta avtalsverkan uppkomma enbart på grund av underlåtenhet av att reklamera mot en orderbekräftelse, jfr bl.a. NJA 1962 s 270 (vattenreningsfiltret).

Närmare om rättsfallspromemorian

Rättsfallspromemorian ska omfatta ca tre A4-sidor med sedvanligt typsnitt, marginal och radavstånd. Vad som ovan sagts om den språkliga utformningen för rättsfallskoncentrat gäller även för rättsfallspromemorian. Den tid som studenten behöver lägga ned på att utforma rättsfallspromemorian uppgår till två-tre dagar. Rättsfallspromemorian ska vara klar i så god tid att den är seminarieläraren tillhanda senast sju dagar före seminariet. Infaller denna dag på en fredag ska rättsfallspromemorian lämnas till seminarieläraren senast kl 12.00. Då vissa

seminarielärare kan tillämpa en senare tidpunkt för PM-inlämning är det lämpligt att fråga respektive seminiarielärare vad som gäller. Adresser till seminiarielärarna framgår av hemsidan för civilrätt A. Det går bra att mejla rättsfallspromemorian till seminiarieläraren. Tänk på att lämna rättsfallspromemorian i tid. En för sent inlämnad rättsfallspromemoria kan leda till poängavdrag eller att studenten får utforma och lämna in en rättsfallspromemoria om ett annat rättsfall.

Rättsfallspromemorian är liksom rättsfallskoncentrat ett självständigt arbete. Studenten får inte utforma rättsfallspromemorian tillsammans med annan kursdeltagare som fått motsvarande uppgift. Det är naturligtvis tillåtet att samråda om uppgiften. Rättsfallspromemorian är en mer omfattande uppgift än att utforma rättsfallskoncentrat och går ut på att göra ett referat av ett rättsfall och att analysera den eller de rättsfrågor som rättsfallet/n aktualiserar och som behandlas. Då flera rättsfall behandlas vid varje seminiarietillfälle ska studenten välja ut ett rättsfall som ska refereras och analyseras. Har ytterligare något rättsfall vid seminiarietillfället relevans för den eller de rättsfråga/or det refererade rättsfallet innehåller, skall detta behandlas i analysen.

Rättsfallspromemorian bör inledningsvis innehålla följande uppgifter. Uppgift om undervisningsgrupp, det rättsfall som rättsfallspromemorian behandlar, datum för redovisning, författare och din seminiarielärare.

Rättsfallspromemorian bör vidare innehålla:

1. En kortfattad redogörelse för fakta i målet, bakgrunden till tvisten och vad som har inträffat mellan parterna innan rättegång aktualiserades. Vad gäller redogörelsen för fakta hänvisas till vad som sagts ovan om rättsfallskoncentrat.
2. Parternas yrkande och grunder. Studenten ska kortfattat sammanfatta parternas ståndpunkter i målet. Skilj mellan vad som utgör yrkande och vad som utgör grund för talan, se 42 kap. 2 § rättegångsbalken. Det gäller här att redovisa det rättsligt relevanta i parternas argumentation under sakframställningen. Yrkanden om ränta respektive rättegångskostnader behöver inte redovisas, inte heller yrkande och grunder som är finstilt i rättsfallet. Studenten ska ange den rättsliga grunden, inte återge parternas sakframställning enligt rättsfallet. I en köprättslig tvist kan yrkande och grunder anges enligt följande: Käranden yrkar hävning av köpet, i andra hand nedsättning av köpeskillingen med 62 900 kr. Som grund för käromålet åberopas att varan är felaktig. Svaranden bestrider käromålet i dess helhet. Något belopp som skäligt i sig vitsordas inte. Som grund för bestridandet åberopas att varan var felfri vid leveransen, i andra att käranden inte har reklamerat i tid. Är det fråga om en fullgörelsetalan skall det

belopp käranden yrkar anges. Genom kärandens yrkande/n, svarandens inställning och grunderna härför bestäms ramen för processen. Frågor som hör till bevisningen, t.ex. vilka olika bevis som parterna åberopat, skall inte redovisas.

3. En kort redogörelse för HD:s dom med angivande av domskäl och domslut. I rättsfallspromemorian ska inte redogöra för underinstansernas domar, förutom då HD:s dom innebär ett fastställande av underrättens dom. Skulle HD:s dom innebära en fastställelse av hovrättens dom eller domslut behöver detta inte särskilt anges. HD:s dom är då uttryckt genom ett godtagande av hovrättens dom vilken i sin tur kan vara en fastställelse av tingsrättens dom. Finns det skiljaktig mening eller meningar i rättsfallet ska detta och motiveringen härför redovisas. Eventuella skiljaktigheter är något som kan påverka rättsfallets prejudikatvärde.

4. Den eller de rättsfrågor som varit föremål för HD:s ställningstagande ska anges. Vad gäller formulering av rättsfrågan/or kan hänvisas till vad som ovan sagts om rättsfalls-koncentrat. Rättsfrågan ska mycket kortfattat ange vad rättsfallet handlar om, vad som utgör "knäckfrågan" i rättsfallet. Detta kan du göra i en eller två meningar. Exempel:

Fråga om tillämpning av 36 § avtalslagen på skiljeklausul i avtal mellan näringsidkare. Fråga om fel föreligger i varan vid köp mellan näringsidkare och konsument och om köparen reklamerat i tid.

5. Analysen kan utformas mera fritt än referatet av rättsfallet. Det viktiga är att studenten för ett genomarbetat, relevant, logiskt och vederhäftigt juridiskt resonemang, att disposition är tydlig och klar samt att analysen berör relevanta frågor. Undvik att analysen endast blir ett förlängt referat av rättsfallet. Analysen ska behandla relevanta rättskällor och redovisa studentens bedömning av gällande rätt i den eller de rättsfrågor som studenten väljer att fokusera på. Studenten ska redovisa dels rättskällorna, dels studentens egna slutsatser av vad som är gällande rätt. Det är rättsfrågan/frågorna (eller den eller de aspekter av denna/dessa som ska analyseras). När studenten utreder gällande rätt bör studenten hålla rättskälleläran i minnet – vilka lagbestämmelser eller rättsgrundsatser som aktualiseras, om rättsfrågan har behandlats i andra rättsfall eller i lagförarbeten och vilka uppfattningar som finns i den juridiska doktrinen. Rättsfallspromemorian ska innehålla en löpande källredovisning, lämpligen i fotnoter. Dessa behöver inte redovisa fullständig källinformation i fotnoterna, eftersom rättsfallspromemorian ska innehålla en källförteckning. Däremot måste läsaren av rättsfallspromemorian enkelt kunna identifiera källan i fotnoten. Använd en vedertagen metod för att redovisa källor. Som förebild rekommenderas kurslitteraturen. Var konsekvent när rättskällorna redovisas. Rättsfallspromemorian ska avslutas med en särskild källförteckning. Varken denna eller försättsbladet till

rättsfallspromemorian räknas till de ca tre sidor som rättsfallspromemorian ska omfatta. Som förebild rekommenderas kurslitteraturens källförteckningar. ”Hemmagjorda” källförteckningar godtas inte och kan påverka bedömningen av rättsfallspromemorian negativt. Gruppera källorna efter typ av källa, eventuellt med användande av underrubriker. En vanlig indelning är offentligt tryck alternativt lagförarbeten, juridisk doktrin (böcker och artiklar), rättsfall samt övrigt material. I källförteckningen ska endast tas upp källor som hänvisas till i rättsfallspromemorian.

Några tips och råd vid utformning av analysen

ANALYS OCH DISPOSITION: En PM som erhåller ett högt betyg utmärks av att författaren lyckats ringa in en relevant rättsfråga/or att analysera. Därutöver finns en tydlig disposition och röd tråd där fokus ligger på de viktiga frågorna. Underrubriker och logisk styckesindelning är andra sätt att signalera dispositionen och underlätta för läsaren. En kort och kärnfull inledning kan vara intresseväckande, men bör inte vara enbart en redogörelse för dispositionen. Därutöver skall språket vara korrekt, utan att vara stelt eller högrävande eller vara präglat av talspråk.

I en bra promemoria behandlar författaren rättskällorna på ett självständigt sätt – olika källor och uppfattningar värderas och ställs mot varandra varefter författaren drar relevanta och motiverade slutsatser baserade på juridiska argument. De egna tankarna om rättsläget blir oftast intressantare och mer levande om de diskuteras som en del i analysen, snarare än i en efterföljande egen kommentar. Det är självfallet inte fel att kritisera utgången i ett rättsfall eller en ståndpunkt i en rättskälla – det kan vara detta som förhöjer

värdet av rättsfallspromemorian – men tänk på att göra det med juridiska argument och inte endast med uttryck som, ”Jag tycker att HD dömde rätt/fel” eller ”Det var väl en bra dom”. Försök också att göra skillnad mellan å ena sidan tolkning av gällande rätt (de lege lata) och å andra sidan om författaren av rättsfallspromemorian anser att den gällande regleringen behöver ändras (de lege ferenda). Inte sällan är dock den egna uppfattningen om att den rättsliga regleringen behöver ändras i själva verket grundad på rättsliga argument, kanske i form av högre rättsprinciper, utan att författaren haft detta helt klart för sig. Utgå ifrån när rättsfallspromemorian utformas att denna skrivs för en jurist med grundläggande kunskaper inom det område som rättsfallspromemorian behandlar.

Tänk på att civilrätt A inte är en kurs i rättshistoria. Även om en del äldre rättsfall före-kommer vid seminarieövningarna, ska syftet med analysen inte vara att utreda ett numera upphävt rättsläge. Tillämpa istället gällande rätt på de fakta som rättsfallet innehåller. Vissa studenter som utformar en rättsfallspromemoria väljer att beskriva

rättsläget genom att redovisa hur rättsfrågan behandlats inom ramen för respektive rättskälla var för sig, vilket vanligen ger rubrikerna Lag, Lagförarbeten, Rättspraxis, Juridisk doktrin. En sådan indelning är sällan särskilt fruktbar och ger oftast mycket begränsat utrymme för den egna analysen. En metod som istället leder till ett bättre resultat är att använda en tematisk indelning. Ett exempel från ämnet sakrätt kan vara rubrikerna, Specialitetsprincipen, Anförtrodd generisk egendom, Krav på avskiljande, Redovisningsavsikt. Ett exempel från avtalsrätten kan vara rubrikerna, Fullmakt, Ställningsfullmakt, Kravet på avtalsgrundad ställning, Sedvänja. Det viktiga är att tänka igenom dispositionen och att man som författare är medveten om varför man har valt att behandla vissa frågor och varför man har gjort det i en viss ordning.

MATERIALINSAMLING OCH KÄLLOR: När studenten ska börja arbetet med rättsfallspromemorian kan det vara lämpligt att utgå från rättsfallet och de källhänvisningar som kan finnas i rättsfallet och i kurslitteraturen. Därutöver ska studenten även använda annan litteratur (inklusive artiklar) och andra rättsfall samt i förekommande fall lagförarbeten. Att enbart utnyttja kurslitteraturen och rättsfallet är *inte* tillräckligt och kan medföra att rättsfallspromemorian kan bli underkänd eller få ett lägre betyg. Ju mer studenten studerar det som rör rättsfrågan/orna, desto enklare blir det ”att lägga pusslet” och att upptäcka verkliga problem och svagheter i det juridiska systemet. Att hänvisa till mindre viktiga rättskällor och att ha förbisett mer centrala rättskällor kan påverka bedömningen av rättsfallspromemorian negativt.

Studera noggrant de rättskällor som hänvisas till rättsfallspromemorian. Det märks om så inte är fallet. Det är inte tillåtet att plagiera text. Upptäcktsrisken är stor, redan språkförändringen eller den analytiska kvalitetshöjningen väcker misstankar som seminarielärarna följer upp texten. Gör istället en hänvisning i fotnot och redovisa den källa som har använts.

Dessvärre kan det vara svårt att hitta material i Universitetsbiblioteket, då böcker och annat rättsligt material kan vara utlånat eller upptaget av andra studenter. Det finns emellertid flera bibliotek i Stockholm som kan användas – Stadsbiblioteket, Kungliga Biblioteket, Riksdagsbiblioteket och andra kommun- eller högskolebibliotek. Utnyttja olika juridiska databaser via universitetsbiblioteket. Genom Zeteo finns tillgång till ett omfattande juridiskt källmaterial såsom lagar, lagförarbeten, lagkommentarer och rättsfall. Artiklar från Juridiskt Tidskrift finns att tillgå genom tidskriftens hemsida. Vänta inte med att påbörja arbetet med promemorian utan starta på ett så tidigt stadium som möjligt. Fråga gärna seminarieläraren vid osäkerhet om vad som gäller för författandet av rättsfallspromemoria.

Obligatorier

Upprättande av en rättsfallspromemoria och närvaro vid det undervisningstillfälle då denna behandlas, samt deltagande i ett rättegångsspel är obligatoriskt. All annan undervisning är frivillig. Den som inte har fullgjort obligatoriet är inte behörig att tentera civilrätt A. Den som lämnar in sin rättsfallspromemoria men inte närvarar vid det undervisningstillfälle då denna behandlas har inte fullgjort obligatoriet kan få skriva en ny rättsfallspromemoria.

Obligatoriet får tillgodoräknas under fyra terminer (inräknat terminen när obligatoriet fullgjordes).

Dispens från dessa moment kan i undantagsfall ges av kursföreläsaren.

Internationella och komparativa inslag på kursen

Internationella och komparativa inslag förekommer i undervisningen, t ex i föreläsningar om avtalsrättens internationella harmonisering och internationella aspekter på skadeståndsrätten. Vid föreläsningarna berörs bl.a. att utländska rättssystem kan ha andra principer för avtals ingående, formkrav och vad som krävs för att avtal ska uppkomma än vad som gäller enligt svensk rätt. Vidare behandlas i kursen hur EU-rätten påverkar utvecklingen av den svenska konsumenträtten och de planer som finns inom EU om att söka unifiera den centrala civilrätten inom medlemsstaterna. I kursen behandlas vidare Convention of International Saled of Goods (CISG), Unidroit Principles of International Commercial Contracts 2004, Principles of European Contract Law och Draft Common Frame of Refrence. I kursen ingår vidare ett studium av ett antal engelska rättsfall.

Samverkan med det omgivande samhället

Bland lärarna på kursen finns utöver lärare anställda vid Stockholms universitet, praktiskt verksamma jurister med bred erfarenhet av näringslivet och av lagstiftningsarbete. En föreläsning hålls av en advokat om vilka överväganden som bör göras när ett kommersiellt avtal ingås. Kursen syftar också till att ge förståelse för rättsreglernas sociala och ekonomiska aspekter och ge förståelse för hur rättsreglerna utgör instrument för beteendepåverkan och konfliktlösning i samhället.

Förhållandet till andra kurser och utbildningen i stort

Kursen bygger främst på kurserna Juridisk introduktionskurs och Europarätt men även på kursen Statsrätt. Till kursen Juridisk introduktionskurs finns en direkt koppling genom att kurslitteraturen i allmän avtalsrätt och köprätt är gemensam för de båda kurserna. En annan koppling finns mellan rättsfallskoncentrat som studenterna har möjlighet att utforma under båda kurserna. Till kursen Europarätt finns kopplingen till EU:s påverkan av den svenska konsumenträtten. Juridisk metod är ett viktigt inslag i

hela juristprogrammet och målet är att under Civilrätt A ge studenterna fördjupade kunskaper och färdigheter i juridisk metod, med särskild betoning av analys av rättsfall. Kursen utgör ingången till den övriga civilrätten i så måtto den förmedlar kunskap om grundläggande civilrättsliga principer som studenten behöver för att kunna tillgodogöra sig de vidare studierna under civilrättsåret.

Krav för deltagande i undervisningen

Registrering

Student som avser att läsa kursen måste registrera sig på kursen. Student som endast avser att tentera civilrätt A måste registrera sig på kursen. Registrering om omregistrering sköter studenten själv i FastReg.

Den som tidigare genomgått kursen får tillträde till undervisningen endast i mån av plats.

Avregistrering

En student som av olika anledningar inte avser att läsa kursen ska avregistrera sig hos amanuensen alternativt vid Studentexpeditionen senast en vecka efter kursstart. Endast förstagsregistrerade är garanterade en plats i gruppundervisningen. Om studenten inte vill läsa kursen och glömt att avregistrera sig, räknas studenten inte som förstagsregistrerad vid ett senare tillfälle.

Observera! Avregistreringar kan få konsekvenser för möjligheten att erhålla studiemedel. Kontakta därför CSN för mer information!

Gruppindelning

För att kunna anmäla sig till en grupp i FastReg måste studenten vara registrerad på kursen. De studenter som inte har läst kursen tidigare har förtur till undervisningen och får välja en plats i en grupp först. Tiden för registrering anges på civilrätt A:s hemsida. För omregistrerad student finns det möjlighet att delta i gruppundervisningen endast i mån av plats samt efter principen "först till kvarn".

Studieanvisningar

Kurslitteratur och seminariematerial

Läroböcker och artiklar

Allmänt

Hellner, Strukturen i den svenska lagstiftningen om förmögenhetsrätt, 1995, stencil,

Hydén, Förmögenhetsrätten ur ett rättssociologiskt perspektiv, 2002, stencil,

Strömholm, System och systemföreställningar. Rätt, rättskällor och rättstillämpning, 5 uppl. 1996 (Kap. 10.1-10.3, 10.7, 22.1-22.3 och 24.1-24.3 läses.), stencil

Principles of European Contract Law (PECL)
Unidroit Principles of International Commercial Contracts 2004 (PECL och UNIDROIT ingår som bilagor till Ramberg/Ramberg Allmän avtalsrätt, 8 uppl. 2010)

Allmän avtalsrätt:

Ramberg /Ramberg, Allmän avtalsrätt, 8 uppl. 2010.

Tiberg/Dotevall, Mellanmansrätt, 9 uppl. 1997 (Kap. 1, 3-5 och 12 läses).

Speciell avtalsrätt (kontraktsrätt):

Ramberg/Herre, Allmän köprätt, 6 uppl. 2012.

Hellner, Hager, H. Persson, Speciell avtalsrätt II, Kontraktsrätt, 1 häftet. Särskilda avtal, 5 uppl. 2010 (Kap. 2, 4, 5 och 9 utgör ej kursfordran, det finstilta läses kursivt).

Hellner, Hager, H. Persson, Speciell avtalsrätt II, Kontraktsrätt, 2 häftet. Allmänna ämnen, 5 uppl. 2011 (Det finstilta läses kursivt).

Tiberg/Dotevall, Mellanmansrätt, 9 uppl. 1997 (Kap. 2, 6-11 och 12 läses).

Fordringsrätt

Mellqvist/Persson, Fordran och skuld, 9 uppl. 2011 (Kap. 1-4 och 6-7 läses. Kap. 5 utgör ej kursfordran).

Sakrätt/Krediträtt

Bergström/Lennander, Kredit och säkerhet, 10 uppl. 2011.

Millqvist, Sakrättens grunder, 6 uppl. 2011.

Skadeståndsrätt

Hellner/Radetzki, Skadeståndsrätt, 8 uppl. 2010 (De finstilta partierna samt följande avsnitt utgör ej kursfordran: 1.3-1.5, 2.2-2.3, 16.2.6-16.5.3 , 20.1, 20.3-20.9, 22.2-

22.5, 23, 24.4-24.5, 25.2-25.4).

Bengtsson, Försäkringsrätt - Några huvudlinjer, 8 uppl. 2012.
Dufwa, Europas produktansvar, 2002, stencil.

Källmaterial

Hagelberg, m.fl., Seminariematerial i civilrätt A, VT 2013.

För civilrätt A gäller en särskild lagtextförteckning. Endast de lagar som är upptagna i lagtextförteckningen utgör kursfordran.

Förberedelser inför undervisningen

Föreläsningar. Ta med relevant lagtext till alla föreläsningar. I vissa fall ligger föreläsarens powerpointpresentation på civilrätt A:s hemsida.

Seminarieövningar. Ta med relevant seminariematerial och lagtext till seminarieövningarna. Förbered deltagandet i seminarieövningen genom att studera kurslitteratur enligt vad som anges i läsanvisningarna till respektive seminarietillfälle. Läs noga igenom de rättsfall som är föremål för behandling vid respektive seminarietillfälle. Vid seminarieövningarna ska studenterna kunna redogöra för de rättsfall som behandlas vid seminarietillfället. Vid seminarieövningen att utforma ett avtal och rättegångsspelet läs noga igenom de anvisningar som gäller för dessa.

Examination

Examinationsmoment

Examinationen sker i form av betygssättning av studenternas rättsfallspromemoria och rättsfallskoncentrat och en skriftlig salstentamen.

Studentens deltagande i seminarieövningarna betygsätts. Studenten kan få upp till sex poäng som får tillgodoräknas vid tentamen. Väljer studenten att avstå från att delta i seminarieövningarna och endast göra den obligatoriska PM-uppgiften kan studenten erhålla något av poängen 0 = Under-känd, 1 = Godkänd och 2 = Väl Godkänd. Under förutsättning att studenten rättsfallspromemoria är godkänd, läggs erhållna poäng för denna samman med tentamensresultatet. Väljer studenten att delta i hela seminarieserien grundas bedömningen på hur studenten har utfört rättsfallskoncentratet och rättsfallspromemorian. Vid tveksamhet om poängsättning, fästs även vikt vid studentens insats vid seminarieövningarna och rättegångsspelet. Är studentens rättsfallspromemoria godkänd kan studenten erhålla 1–6 poäng, som läggs

samman med tentamensresultatet. Sammanläggning av PM-poäng och tentamensresultat sker oavsett om studenten är underkänd eller godkänd vid tentamen.

Förvärvade poäng från seminarieriet inräknas i tentamensresultatet under två år från det att studenten genomgått de obligatoriska momenten. Därefter måste PM-uppgiften och eventuella rättsfallskoncentrat göras om. Rättsfallspromemoria och rättsfallskoncentrat måste genomföras under samma termin. Det är således inte tillåtet att dela upp genomförandet av rättsfallspromemorian och rättsfallskoncentrat på olika terminer.

Tentamen består av fem frågor, tre frågor från i huvudsak något av områdena allmän och speciell avtalsrätt samt fordrings/värdepappersrätt, en fråga från kredit-rätt/sakrätt och en fråga från skadeståndsrätt. För godkänt resultat vid tentamen krävs att poäng erhålls på samtliga ämnesdelar. Det är därför inte att rekommendera att hoppa över något ämnesavsnitt av kursen, för att istället koncentrera sig på övriga ämnesavsnitt.

Tillträde till examination

För tillträde till examination fordras att studenten är antagen till juristprogrammet eller filosofie kandidatexamen i rättsvetenskap, att de obligatoriska momenten för civilrätt A är fullgjorda samt är godkänd vid tentamen i kursen juridisk introduktionskurs.

Anmälan till tentamen

Tentamensanmälan ska göras i FastReg senast tre arbetsdagar före dag för tentamen. Anmälan till tentamen förutsätter registrering på kursen. Studenter som inte anmält sig kan normalt inte beredas plats på tentamen. Alla studenter har rätt att istället för ordinarie betyg få betyg enligt den målrelaterade sjugradiga betygsskalan. Student som önskar betyg enligt denna skala måste anmäla detta till amanuensen minst fem arbetsdagar före den skriftliga tentamen. Finns behov av extra åtgärder i samband med tentamen på grund av funktionshinder ska detta anmälas till kurssekreteraren eller amanuensen (se nedan under Funktionshinder).

Handlingar som ska medtas vid tentamen

Till tentamen ska godkänd legitimation medtas. Som godkänd legitimation räknas körkort, pass och id-kort med aktuell giltighetstid. Som godkänd legitimation räknas även högst tre månader gammal polisanmälan som anger att tentandens id-handling är stulen eller förlorad. Även utländska identitetshandlingar godkänns, företrädesvis pass och id-kort.

Tillåtna hjälpmedel och ordningsregler

Vid tentamen tillämpas examinationsalternativ 2. Information om de olika examinationsalternativen samt de ordningsregler som gäller vid tentamen finns på [Juridiska institutionens hemsida](#). Förekomsten av otillåtna hjälpmedel, anteckningar och liknande samt brott mot ordningsreglerna kan föranleda en anmälan till universitetets disciplinnämnd. Disciplinnämnden, som leds av rektor, kan besluta om varning eller avstängning från studierna.

Inlämning av tentamen

Endast svar skrivna på Juridiska institutionens svarsark rättas om inte annat angivits i instruktionerna.

När tentamen inlämnas skall kontroll ske av att alla uppgifter på omslagsarket och svarsarken är korrekta och fullständiga.

Omslagsarket ska alltid lämnas in. Detta gäller även om tentanden väljer att avstå från att lämna in tentamen, dvs. lämnar in blankt. Väljer tentanden att lämna in blankt får inga svarsark lämnas in.

Observera att samtliga studenter omedelbart ska avbryta tentamen när tentamensvakterna meddelar att skrivtiden är över. Det innebär att tentanderna därmed saknar rätt att avsluta en mening m.m. Om tentanden behöver ytterligare tid för att fylla i uppgifter på omslagsark eller på svarsarken eller dylikt ska det övervakas av en tentamensvakt för att undanröja misstanke om fusk.

Inlämnad tentamen kan ej återtas av studenten utan kommer att bedömas av examinatorerna.

Betygskriterier

För kursen tillämpas följande betygskriterier:

AB (Med beröm godkänd)

Har mycket god insikt om strukturen och principerna på de sakområden som behandlas under kursen.

Identifierar och formulerar de flesta rättsliga problemen i förelagda uppgifter på ett mycket bra sätt.

Ställningstaganden är väl motiverade med en stringent och rättsligt relevant argumentation.

BA (Icke utan beröm godkänd)

Har i huvudsak god insikt om strukturen och principerna på de sakområden som behandlas under kursen.

Identifierar och formulerar de flesta rättsliga problemen i förelagda uppgifter på ett bra sätt.

Ställningstaganden är i huvudsak väl motiverade med en rättsligt relevant argumentation.

B (Godkänd)

Har godtagbar insikt om strukturen och principerna på de sakområden som behandlas under kursen, även om en del brister och missförstånd finns.

Identifierar de flesta rättsliga problemen i förelagda uppgifter på ett godtagbart bra sätt.

Lösningarna på problemen är i huvudsak korrekt. Ställningstaganden är dock ofta mindre väl motiverade.

U (Underkänd)

Ett eller flera tillkortakommande finns som innebär att studenten inte når upp till de krav som anges för betyget B.

Betygskriterier enligt den målrelaterade sjugradiga betygsskalan

A (Utmärkt)

Har utmärkt insikt om strukturen och principerna på de sakområden som behandlas under kursen.

Identifierar och formulerar samtliga rättsliga problem i förelagda uppgifter på ett utmärkt sätt.

Ställningstaganden är väl motiverade med en stringent och rättsligt relevant argumentation.

B (Mycket bra)

Har mycket god insikt om strukturen och principerna på de sakområden som behandlas under kursen.

Identifierar och formulerar de flesta rättsliga problemen i förelagda uppgifter på ett mycket bra sätt.

Ställningstaganden är väl motiverade med en stringent och rättsligt relevant argumentation.

C (Bra)

Har god insikt om strukturen och principerna på de sakområden som behandlas under kursen.

Identifierar och formulerar de flesta rättsliga problemen i förelagda uppgifter på ett bra sätt.

Ställningstaganden är väl motiverade med en rättsligt relevant argumentation.

D (Tillfredställande)

Har i huvudsak god insikt om strukturen och principerna på de sakområden som behandlas under kursen.

Identifierar och formulerar de flesta rättsliga problemen i förelagda uppgifter på ett bra sätt.

Ställningstaganden är i huvudsak väl motiverade med en rättsligt relevant argumentation.

E (Tillräckligt)

Har godtagbar insikt om strukturen och principerna på de sakområden som behandlas under kursen, även om en del brister och missförstånd finns.

Identifierar de flesta rättsliga problemen i förelagda uppgifter på ett godtagbart bra sätt.

Lösningarna på problemen är i huvudsak korrekta. Ställningstaganden är dock ofta mindre väl motiverade.

Fx (Ottillräckligt)

Mindre brister föreligger innebärande att studenten inte uppnår samtliga de krav som anges för betyget E.

F (Helt otillräckligt)

Större brister föreligger innebärande att studenten inte uppnår samtliga de krav som anges för betyget E.

Begäran om omprövning:

När tentamen är rättad och resultatet publicerat äger tentamensgenomgång rum. Tentamensgenomgången är skriftlig. Den student som har synpunkter på rättningen och vill begära omprövning av denna skall hos amanuensen begära kopia av den eller de frågor av tentamen som omprövningen avser. Begäran om omprövning skall skrivas på separata ark för respektive fråga, eftersom det är olika examinatorer. Studenten skall vid omprövningen högst upp i högra hörnet på varje ark ange sin bänkkod från tentamen. Begäran om omprövning samt kopia av tentamen skall lämnas till amanuensen för vidare befordran till respektive examinator. När omprövningen är klar meddelar amanuensen studenten huruvida studentens begäran har beaktats. Den student som har framfört synpunkter på rättningen kan hämta sin originaltentamen hos

amanuensen när begäran om omprövningen har behandlats av examinator. Övriga studenter kan hämta sin tentamen hos amanuensen när amanuensen meddelar att detta kan ske.

Funktionshinder

Allmänt

Målet är att alla studenter vid Stockholms universitet ska ha lika rättigheter och möjligheter oavsett funktionshinder. Om detta går att läsa i Stockholms universitets "Handlingsplan för likabehandling av studenter med funktionshinder" på www.su.se under rubrikerna "Utbildning", "Studentservice" och "[Studera med funktionsnedsättning](#)". Kontakta Studentavdelningens sektion Service för studenter med funktionsnedsättning i god tid före studiestarten för att diskutera eventuellt individuellt stödbehov och för att få nödvändig information. För att boka tid och diskutera stödåtgärder, maila till studentstod@su.se. Studenter med dyslexi vänder sig med fördel direkt till dyslexipedagogen [Elisabeth Åman](#).

Särskilt pedagogiskt stöd vid högskolestudier

Studenter med funktionshinder har möjlighet till s.k. särskilt pedagogiskt stöd vid högskolestudier. Som exempel kan nämnas alternativa examinationsformer, såsom förlängd tentamenstid eller enskild tentamen vid dator m.m. Det ankommer på varje berörd student att, i den mån han eller hon vill ta del av de särskilda åtgärder som har utlovats, inför kursstarten i varje ämne i god tid (**minst fyra veckor**) kontakta institutionens kontaktperson. Genom ett skriftligt intyg från Studentavdelningens sektion Service för studenter med funktionsnedsättning vid Stockholms universitet skall studenten styrka att han eller hon har en funktionsnedsättning. Kontaktperson vid Juridiska institutionen är studierektor Viktoria Pettersson, tfn: 08-16 34 31 eller e-post: viktoria.pettersson@juridicum.su.se

Examination vid funktionshinder

Studenten måste **senast tre veckor** före tentamenstillfället meddela amanuensen att examinationen ska genomföras så att eventuella extra åtgärder kan vidtas. Om anmälan inkommer senare kan institutionen inte garantera att examinationen kan genomföras enligt vad som önskas. Observera att studenten även ska anmäla sig till tentamen på sedvanligt sätt i FastReg senast tre arbetsdagar före dag för tentamen.

Studentinflytande och kursutveckling

Samtliga studenter uppmanas att fylla i ett elektroniskt formulär för kursutvärdering i slutet av kursen. Kursutvärderingen har stor betydelse för kvalitetssäkring av kursens innehåll och pedagogiska upplägg. Det elektroniska formuläret finns tillgängligt i FastReg. Kursen förändras och utvecklas kontinuerligt, och de synpunkter och idéer som framförs i kursutvärderingen övervägs alltid noga av de ansvariga för kursen.

För närvarande finns planer på att ytterligare utveckla seminarieövningen Att skriva avtal till att bli ett obligatoriskt moment. Det är ett moment på kursen där studenterna tvingas att på ett kreativt sätt använda juridiken till att bygga upp ett avtal och inte enbart tolka ett redan färdigställt sådant.